

Utbildningsdepartementet
Gymnasie- och
vuxenutbildningsenheten
103 33 STOCKHOLM

Remissvar – Skärpta villkor för friskolesektorn (SOU 2025:37)

Bakgrund

Almega är Sveriges största arbetsgivar- och branschorganisation för tjänsteföretag och den största förbundsgruppen inom Svenskt Näringsliv. Med över 10 000 medlemsföretag som tillsammans sysselsätter mer än 500 000 medarbetare, har vi en central roll på den svenska arbetsmarknaden.

Almega vill lämna följande synpunkter på betänkandet *Skärpta villkor för friskolesektorn* (SOU 2025:37).

Övergripande kommentarer

Privata utförare bidrar till valfrihet, innovation och kvalitet

De senaste årtiondena har sektorer och verksamheter som tidigare drivits helt eller mestadels i offentlig regi reformerats. Exempel på detta är vård, skola och omsorg. Genom att öppna upp för konkurrensutsättning har grunden lagts för framväxten av såväl nya tjänsteföretag som effektivisering av offentliga verksamheter.

Systemet med privata utförare och valfrihet föddes ur medborgarnas frustration över att inte kunna påverka sin vardag. Men genom konkurrensutsättningen har medborgarna fått möjlighet att välja och vi ser att valfriheten uppskattas och fungerar. I dag väljer drygt 420 000 elever och cirka 50 000 medarbetare fristående skolverksamheter. En stor del av förklaringarna till utvecklingen på skolområdet handlar om ett starkt kunskapsfokus, nöjda elever och föräldrar samt ett ökat inflytande för lärarna.

Utvecklingen av privata företag inom välfärdssektorn har inte bara resulterat i ökad valfrihet, utan även lett till ökat fokus på resultatmätt och kvalitet. Detta har gynnat både offentligt ägd verksamhet och privata leverantörer, och inte minst invånare som har fått ökad tillgång till jämförelser av resultat.

Företagande och valfrihet är en central del av den svenska välfärdsmodellen, som kombinerar solidarisk finansiering med mångfald, egenmakt och entreprenörskap. Almega tror att den enskildes rätt att välja och att välja bort är viktigt och att enbart kommersiella aktörer kan garantera den bredd av utbud som krävs för att möjligheten att välja ska vara en realitet för så många som möjligt.

Mot den bakgrunden ser vi stora utmaningar med förslagen i denna utredning. Till exempel måste den här utredningen ses i sammanhanget av de övriga pågående

utredningar som väntas lägga förslag inom kort. Almega menar att nu aktuella förslag tillsammans med den kommande utredningen om nationell skolpengsnorm kommer att göra det nästintill omöjligt att driva fristående förskolor och skolor i framtiden. Förslagen innebär att de enskilda huvudmännens redan små marginaler kommer att minska ytterligare.

Om vinstutdelningsförbudet i utredningens förslag genomförs riskerar vi ett återtag till ett system där medborgaren står maktlös och där valfriheten stryps. Ett system som kort sagt är både dyrare och sämre och där medarbetare, som är betydligt mer nöjda i privat drivna verksamheter, får kraftigt försämrade möjligheter att välja arbetsgivare.

Självklart finns sådant som måste förbättras inom skolområdet. Det har funnits problem med enskilda aktörer i svensk skola som kraftigt misskött undervisningen och samtidigt delat ut vinst. Så ska det inte gå till och därför har bransch- och arbetsgivarorganisationen Almega Utbildning en ny uppförandekod och ett etiskt råd som ska skapa en högre standard för hela branschen.

För att lösa de problem som rör några enstaka skolor föreslår utredningen åtgärder som slår blint mot hela friskolesektorn. Det vore ett dråpslag mot både kvalitet och kapacitet i skola, vård och omsorg. Den svenska välfärdsmodellen bygger på solidarisk finansiering men också på mångfald, egenmakt och entreprenörskap. Utan företagare som vågar satsa, investera och utveckla blir valfriheten ett tomt löfte.

Sammanfattningsvis avvisar Almega utredningens förslag till vinstutdelningsförbud/värdeöverföringsförbud i alla dess former. Ett genomförande av dessa förslag skulle gå över gränsen för gällande ansvarsfördelning mellan den politiska och den privata sfären i samhället. Hur ett företag väljer att använda sin vinst är en fråga för ledning och ägare, inte för staten.

Almega instämmer vidare med det remissvar som Almega Utbildning har skickat in på delbetänkandet.

För Almega

Fredrik Östbom
Näringspolitisk chef